

TẢN MẠN NGÀY XUÂN

Làm giàu và giữ của

Võ Tá Hán
Singapore

Chuyện kể về một người Mỹ, đã bắt đầu làm việc ở thị trường chứng khoán New York từ lúc mới 14 tuổi. Vào cái thời mà bảng điện tử tự động yết giá chứng khoán chưa ra đời, công việc hàng ngày của cậu bé là ghi giá cổ phiếu lên một tấm bảng đen lớn.

Công việc cứ thế trôi qua. Sau bao nhiêu năm đều đặn làm công việc đó, ông ta dường như đã phát triển được cái khả năng có thể đoán khá đúng hướng thay đổi của giá cổ phiếu. Tuy hoàn toàn không biết gì về những công ty này, từ ngành nghề hoạt động cho đến kết quả làm ăn và mức chia cổ tức... chỉ cần dựa vào "giác quan thứ sáu", ông ta nhảy vào mua bán không, và có lúc tài sản đã lên đến 20 triệu đô-la Mỹ, một con số khổng lồ vào thời ấy. Thế nhưng, đến cuối đời ông lại chết đơn độc trong một nhà trọ nghèo nàn ở New York vào thập niên 1930 với số nợ trên 400.000 đô-la Mỹ...

Không cần nhìn đâu xa, ngay các nước chung quanh cũng đã thấy rất nhiều trường hợp triệu phú trở thành trắng tay. Vào đầu thập niên 1980, khi được Bank of Montreal chuyển về làm việc tại Singapore, tôi đã choáng ngợp trước mức độ giàu có tại Singapore và cảm thấy dường như có một cái gì hết sức giả tạo... Một trong những hình ảnh đầu tiên tôi còn nhớ là của một anh chàng người Singapore trông rất bình dân, mặc chiếc áo thun lót cũ, đứng chống nạnh lớn tiếng trả giá mua một căn hộ trên 1 triệu đô-la Mỹ. Tôi tự hỏi không hiểu có phải mấy tay này giả "đóng tuồng" để "hù" mình với dụng ý gì chăng? Ngay vào thời điểm

ấy, chỉ cần bỏ ra một phần mười số tiền đó, người ta có thể mua được một ngôi nhà khang trang ở Bắc Mỹ. Vàng, một ngôi nhà thực sự có một mảnh đất chung quanh và nhà để xe riêng, chứ không phải chỉ là một căn hộ nhỏ trong một tòa nhà cao tầng ở Singapore!

Với đà phát triển kinh tế của Singapore, với lượng tiền đầu tư đổ vào đảo quốc nhỏ bé này vào lúc ấy, giá bất động sản đã tăng lên vùn vụt, tạo nên một lớp nhà giàu mới và tiền bạc từ đó được đổ vào mọi ngành hoạt động khác. Sự giàu có đã đến với dân Singapore quá dễ dàng và nhanh đến độ chóng mặt. Lớp người được xếp vào hạng triệu phú, tương đối còn hiếm hoi ở Bắc Mỹ, có thể nhìn thấy nhan nhản đầy đường phố Singapore. Mọi ngành nghề thương mại đều có những vị... "vua con" và công việc ngân hàng khiến tôi có dịp tiếp xúc với rất nhiều vị "đại phú" này mà người bản xứ gọi họ là "tycoon"...

Thế nhưng, mấy ai học được chữ ngờ! Sự sụp đổ của tập đoàn Pan Electric vào năm 1985 đã đưa Singapore vào một

cuộc suy thoái kinh tế khốc liệt trong chớp nhoáng. Lần đầu tiên trong lịch sử Singapore, thị trường chứng khoán đã phải đóng cửa ba ngày. Ngân hàng siết nợ ráo riết khiến thương nhân kinh hoàng, giá cả sụp đổ, của cải tan biến thành mây khói, và rất nhiều đại phú bỗng chốc trở thành trắng tay...

Có lẽ vì Singapore là một nước nhỏ nên mọi diễn biến trên thương trường dường như đều xảy ra rất nhanh chóng. Người ta "lên voi" rất nhanh mà "xuống chó" cũng nhanh không kém! Tính ra, trong suốt hơn 20 năm sống ở đây, tôi đã chứng kiến ba chu kỳ như thế và sau mỗi lần "bão tố" lại thấy một cuộc "đổi ngôi" trên bàn cờ kinh tế. Yếu tố gì đã khiến cơ nghiệp của nhiều đại phú Singapore sụp đổ dễ dàng như vậy? Tương tự như câu chuyện của người Mỹ ở đầu bài, lý do chính có lẽ cũng vì đồng tiền đã đến quá dễ dàng khiến nhiều người dễ bị... mờ mắt, coi thường tất cả và đắm ra tự phụ, cho rằng mình có khả năng trời phú, hễ chạm tay đến đâu thì ra tiền đến đó. Từ đó

họ đâm ra bất cần, bỏ mặc lời khuyên của người khác mà hấp tấp dần thân vào những dự án đầy rủi ro để rồi đi đến chỗ phá sản. Nhìn kỹ hơn nữa thì dường như phần đông những “đại phú... gãy cánh” này đều đã bắt đầu phát lên nhờ bất động sản và đều thuộc về thế hệ đầu tiên xây dựng cơ nghiệp. Phải chăng lớp đại phú “thế hệ một” này thường thiếu “kinh nghiệm chiến trường”?

Với đà phát triển kinh tế Việt Nam hiện tại, với một môi trường ổn định, với những biến chuyển ngày càng thuận lợi hơn cho khối doanh nghiệp tư nhân và một “sân chơi” khổng lồ gồm hơn 80 triệu dân, có lẽ chưa bao giờ người Việt có được một cơ hội tốt bằng lúc này để làm giàu và tạo dựng cơ nghiệp lâu bền! Nhìn vào diễn tiến tại các nước trong vùng, rồi đây chúng ta sẽ không ngạc nhiên khi thấy xuất hiện trong nước những tập đoàn thương mại tư nhân khổng lồ và những đại phú người Việt cực kỳ giàu có. Chính lớp người này với những cơ sở kinh doanh của họ là những chiếc đầu tàu, những “anh hùng kinh tế” trong thời bình, tạo nên công ăn việc làm cho nhiều người, mang lại sự phồn thịnh cho cá nhân, gia đình và cho đất nước.

Những nhà đại phú Việt Nam đều sẽ là những người thuộc thế hệ đầu tiên khởi nghiệp thành công, nghĩa là cũng tương tự như Singapore hai mươi năm trước. Tôi thành thực mong rằng những đại phú của chúng ta sẽ hết sức thận trọng, biết khiêm nhường học hỏi và lắng nghe để có thể tránh được những lỗi lầm căn bản trên thương trường đã làm sụp đổ cơ nghiệp của các đại phú “ngắn hạn” ở Singapore trước đây. Theo chu kỳ kinh tế, rồi cũng sẽ có những cơn bão lớn trên thương trường mà chỉ những thuyền trưởng thật tài ba mới có thể khéo léo lèo lái con tàu của mình qua cơn sóng gió. Luật thương trường rất khắt khe và không hề nương tay đối với bất cứ ai. Làm giàu là một việc không dễ nhưng biết giữ của lại cũng là một thách đố lớn! ■